

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van **Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink**

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dordrecht; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielen, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Over de zedelijke waarde van cultuurverschijnselen. I. — Uit de Schrift: Een zoon — voor den Heere! (1 Sam. 1:11.) — Kerkelijk Leven: „Voor” en „tegen”. II. — Prof. L. Lindeboom. — Lit. en Kunst: „Een Rocco-Huwelijk”, door Wouter van Riesen. — Uit de Historie: Zwolse Pennenruchten. — Pop. Wet. Schetsen: Het Contact tusschen de School in haar hoogere leerjaren en de Jeugdbeweging. I. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Een aanvulling en bevestiging. II. — Zending en Evangelisatie: Evangelisatie-motieven uit de werken van Mevr. Bosboom-Toussaint. XII. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Over de zedelijke waarde van cultuurverschijnselen. I.

Eén van de moeilijkste vraagstukken, waarvoor het christelijke leven telkens weer wordt gesteld, schijnt wel te zijn dat van de beoordeeling van bepaalde in het cultuurleven zich als min of meer onschuldig aandienende verschijnselen.

Vooral indien die verschijnselen betrekken iets nieuws, iets dat men tot dusverre nog niet kende, hebben vele menschen moeite met de dingen. Er is dan dikwijls enerzijds een scherpe afkeuring en min of meer meedoogenlooze veroordeeling, terwijl men anderzijds een oogluikend toelaten van het nieuwe en zelfs een verdediging van het nieuwe verschijnsel kan merken.

Nu steekt er in deze onzekerheid van houding een niet gering gevaar.

Vooral voor onze jongemenschen.

Wanneer die het beleven, dat een bepaald nieuw verschijnsel aanvankelijk voor zondig of verderfelijk wordt uitgemaakt, maar dat men een paar jaar later klaarblijkelijk over den schrik heen is, en algemeen het nieuwe heeft aanvaard, dan geeft hun dat een gevoel van onzekerheid en dan wordt bij hen het vertrouwen in hun geestelijke raadgevers er niet grootter op.

We hebben al enkele malen zulke dingen beleefd in de laatste jaren.

Het is nog niet zoo verschrikkelijk lang geleden, dat er een nieuw en op zichzelf erg onschuldig spel over de grenzen binnen kwam. Het heette „Diabolo”. De naam was ontleend aan de taal van het land, waar het spel het eerst werd gespeeld en betekende eenvoudig niets anders dan „rondraai- ding”. Maar omdat die naam herinnerde aan den naam van den Satan (Diabolo), welke ook betekende: „die alles omkeert”, schrok men klaarblijkelijk in onze kringen. Even bezinning kon voldoende zijn geweest om aan dien naam niet meer waarde te hechten dan voegzaam en natuurlijk geweest ware. Maar men schreef haastig in de krant: „Speelt U diabolo? — Neen wij spelen geen diabolo”. En dan ging men betoogen, dat de naam van het spel iets te maken had met den naam van den duivel. (Alsof die uitvinder van dat spel het helpen kon, dat hij zijn eigen taal sprak, en het ding een onschuldigen naam gaf!) En daarom werd van toen af aan menig christelijk kindje verboden met het onschuldige houtje te spelen, want het was een spel, dat naar den duivel was genoemd. Ik weet, dat heel veel kinderen, die vriendinnetjes lustig met het dingske zagen draaien, lang gemediteerd hebben, wat dit alles nu toch voor kwaads was.

Zoo zouden er méér voorbeelden te noemen zijn. Hoe is aanvankelijk het „Toebac suygen” niet veroordeeld! Dat was in de eeuw in welke men nog heksen terecht deed staan.

En ik weet nog heel goed, dat er voor een vijf- endertig jaar menschen waren, die oordeelden, dat alleen vrouwen, die „fladders” waren, op de fiets konden gaan rijden „als vrouw zijnde”; natuurlijk, voor mannen was het wat anders!

En hier hebben we niet te doen met oordeelen van „de man van de straat” of van een „ziekelyk deel der menigte”; neen, alle deze dingen kwamen voort uit den geest van menschen, die terecht leiders of leidsters waren; die bijzonderen kijk plachten te hebben op allerlei moeilijke kwesties; en op wier oordeel men prijs stelde.

Maar dat dergelijke dingen mogelijk waren en telkens nog weer mogelijk zijn, bewijst toch, dat er iets hapert in de waardeering van bepaalde verschijnselen in de cultuur, zooals wij als Gereformeerde christenen die waardeering plegen uit te spreken.

Juist nu met het oog op het feit, dat het noodzakelijk is dit punt nader onder de oogen te zien, willen we een paar hoofdartikelen aan het vraagstuk van de zedelijke waarde der cultuurverschijnselen gaan wijden.

De vraag, welke normen we moeten aanleggen bij de vele nieuwigheden, die onze, helaas verouderende, cultuur ons aanbiedt, heeft onzes inziens een niet geringe beteekenis.

Zonder normen toch loopen we steeds gevaar inconsequent te zijn. Wanneer we ons gevoel laten spreken, wanneer we op een eersten indruk afgaan, wanneer we welke houding dan ook aannemen — zonder dat we weten, met welke normen we tot bepaalde zich als nieuw aandienende verschijnselen moeten komen, om een oordeel te kunnen uitspreken, hebben we steeds de kwade kans achteraf ons eigen oordeel niet te kunnen handhaven.

En wanneer we dan pogen, de normen te vinden, zullen we tevens gelegenheid hebben, te laten zien welke normen onjuist zijn, en waarom ze onjuist zijn.

Maar vóór we tot het vaststellen van de normen komen, moeten we iets zeggen over den aard van de cultuurverschijnselen, voorzoover ze met ons onderwerp in verband staan.

Natuurlijk spreken we dan eerst over den aard dezer cultuurverschijnselen in het algemeen.

Het moet wel opvallen, dat schier steeds de verscheidenheid van beoordeeling betreft die dingen, welke samenhangen met zekere uiterlijke vormen.

Meestal betreft het kwesties van kleeding of van spel; een enkele maal betreft het vraagstukken aangaande het gebruik van een „nieuw” instrument (b.v. de fiets); zelden (maar dan toch ook niet zonder beteekenis) is er een kwestie van het invoeren van een gewoonte, een nieuwe „gewoonte” dan altijd; en tenslotte zijn er af en toe van die vraagstukken, die zich moeilijk laten klassificeeren.

Nu is er bij de meeste menschen, die ouder zijn dan dertig jaren, een eigenaardige neiging om zich tegen alles wat hen als volkomen nieuw voorkomt, te verzetten.

Daardoor is er bij hen ook een soort behoefte om argumenten te zoeken tegen het nieuwe.

En nu kunnen we helaas niet ontkennen, dat er bij christenen dan wel eens de neiging is om die argumenten te ontleenen aan de principia, zonder dat er voldoende grond is om de beginselen in het geding te betrekken.

Wat toch is het wezen van dergelijke verschijnselen?

Om deze vraag te beantwoorden moeten we er op wijzen, dat er achter heel veel van die verschijnselen nu eens een algemeen menselijke trek ligt, welke algemeene menselijkheid zich wensch uit te leven, en dan weer een door de techniek aangegeven nieuwe mogelijkheid, welke mogelijkheid op nuttige en aangename wijze kan worden uitgebuit.

Het algemeen menselijke, dat in verschillende van de zoogenaamde „nieuwe dingen” naar voren komt, behoort op zichzelf allermint iets zondigs te zijn.

Er liggen vaak verschillende psychische trekken, die in ieder mensch aanwezig zijn, aan ten grondslag.

We kunnen veilig zeggen, dat er b.v. geen enkel spel bij de menschen „ingaat” dat niet berust op een zekere algemeen menselijke behoefte. Maar hiermede is dan ook al dadelijk gezegd, dat het mogelijk is, dat het spel een beroep doet op een speciaal zondige neiging en dat het mogelijk is, dat het spel een beroep doet op een natuur-

lijken trek in het menselijk leven, die met de scheppingsorde Gods is gegeven.

Daarom is dan ook een nauwkeurige analyse van datgene, wat zich als nieuw aandient, noodig om de vraag te kunnen beantwoorden op welken trek in het menselijk leven het nieuwe een beroep doet: op een specifiek zondige neiging, of op een algemeen menselijke behoefte.

We willen als voorbeeld nemen het „nieuwe” spel „jojo”.

Vóór ik een oordeel velde over dit spel, heb ik den w. gevolgd die m.i. de eenig mogelijke is. Ik heb in de eerste plaats kinderen, die met een jojo speelden, nauwkeurig gadeslagen en toen heb ik zelf zoo'n ding in handen genomen om te trachten door analyse er achter te komen, wat nu eigenlijk het aantrekkelijke in dat spel is.

Mijn conclusie is nu, dat het bij een jojo gaat om een typische aanpassing aan de zoogenaamde „motorische Gegenwelt”, het draaiende ding, draaiende krachtens gewone natuurwetten. Maar het min of meer constante van het draaien wordt beheerscht door de vraag hoe wij onze eigen motoriek weten aan te passen aan het draaiende dingske aan het touwtje. Om deze jojo volkomen te beheerschen is inderdaad een vrij groote beheersching van de eigen motoriek noodig.

Want hoe eenvoudig deze dingen ook schijnen, juist in de fijne nuanceeringen liggen de verrassende elementen. Een kind b.v. dat encephalitis gehad heeft, kan als regel niet met een jojo spelen en een kennis van mij, die zeer slecht de aanpassing kan aan de „motorische Gegenwelt” en die ook een zekere mate van instinctief handelen te dien opzichte mist, brengt van het jojo-spel niets terecht.

De trek nu die er ligt in het menselijk leven om zich op allerlei wijze in zijn onderscheiden functies te oefenen, is alle eeuwen door de prikkel geweest voor bepaalde spelen. Daarop berust het mooie van het kinderspel; daarop berust de aantrekkelijkheid van spelen als schaken, dammen, enz.; daarop berust ook het aantrekken van spelen als jojo, diabolo, drijftollen, bikkelen en al dergelijke meer.

Nu moet het wel duidelijk zijn, dat het zeer wel mogelijk is, dat een bepaalde vorm van spel het eeuwen lang uithoudt en dat een andere vorm nu eens de aandacht heeft en dan weer vergeeten wordt.

Maar daarbij heeft dan het feit, dat b.v. heidenen dit spel ook beoefenen, geen enkele principieele beteekenis.

Het schaken b.v. is ook stellig uitgevonden door heidenen, maar het berust niet op een specifiek heidensehe tendenz evenmin als de straks genoemde spelen. Daarom schaken we er ook lustig op los.

Heel anders echter staat het b.v. met het dansen. De moderne cultuur heeft zich van een algemeen geliefd motorisch spel meester gemaakt en heeft dat gesteld in dienst van den menschelijken hartstocht.

Men behoeft waarlijk niet zelf te gaan dansen om de overtuiging te ontvangen, dat het dansen als zoodanig in onze cultuur het middel bij uitnemendheid is om de sexuele lusten te dienen.

Daarom veroordeelen wij het dansen dan ook onvoorwaardelijk omdat hier niet het beroep gedaan wordt op het algemeen menselijke maar op iets specifiek zondigs.

En al is het nu waar, dat naast de zondige tendenz in het dansen ook wel algemeen menselijke elementen zitten als het oefenen van ritme-gevoel en het aankweken van lichamelijke gratie, toch blijft het dansen desondanks veroordeeld, wij wij nooit het kwaad doen mogen om het goede dat er uit voort kan komen.

Zoo zien we dus dat de eerste eisch voor de beoordeeling van een bepaald cultuurverschijnsel is, de analyse van het cultuurverschijnsel.

De vraag moet altijd gedaan worden: wat is de zin van dit nieuwe verschijnsel?

Maar daarmee is dan ook gezegd, dat we de zoogenaamde historische methode verwerpelijk achten.